

George Zlati

Tratat de criminalitate informatică

Cuprins

Prefață	XXV
Listă de abrevieri	XXVII
Introducere	1
Titlul I. Conceptul de „criminalitate informatică” și aspecte terminologice	5
Capitolul I. Criminalitatea informatică	5
Secțiunea 1. Conceptul de „criminalitate informatică”	5
§1. Infrațiuni îndreptate împotriva sistemelor ori datelor informatice. Sistemul informatic ca obiect al conduitei infracționale	15
§2. Infrațiuni unde sistemul informatic este doar un mijloc pentru a comite infracțiunea. Sistemul informatic ca subiect al conduitei infracționale	15
§3. Conduite infracționale ce sunt incidentale pentru comiterea altor infracțiuni tradiționale	16
Secțiunea a 2-a. Caracterile și tratamentul juridic al criminalității informatice	18
Secțiunea a 3-a. Statele pionier din perspectiva legiferării în domeniul criminalității informatice	20
§1. SUA	21
§2. Germania	21
§3. Austria	23
§4. Italia	25
§5. Alte sisteme de drept	28
Capitolul II. Aspecte terminologice	29
Secțiunea 1. Noțiunea de „sistem informatic”	29
§1. Definiția sistemului informatic în instrumentele juridice internaționale și europene	30
1.1. Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică și Raportul explicativ al Convenției privind criminalitatea informatică	30
1.2. Decizia-cadru 2005/222/JAI privind atacurile împotriva sistemelor informatice [abrogată]	33
1.3. Directiva 2013/40/UE privind atacurile împotriva sistemelor informatice [în vigoare]	33
§2. Definiția sistemului informatic în dreptul intern	36
2.1. Definiția sistemului informatic în art. 35 din Legea nr. 161/2003	37
2.2. Definiția sistemului informatic în art. 181 alin. (1) C.pen.	37
§3. Definiția sistemului informatic în dreptul comparat	38
3.1. Sisteme de drept în care noțiunea de „sistem informatic” beneficiază de o definiție legală	39

3.1.1. Definiția sistemului informatic în SUA – la nivel federal.....	39
3.1.2. Definiția sistemului informatic în SUA – la nivel statal	40
3.1.3. Definiția sistemului informatic în alte state	41
3.2. Sisteme de drept în care noțiunea de „sistem informatic” nu beneficiază de o definiție legală	42
§4. Sistemul informatic în jurisprudența instanțelor naționale și a Curții Constituționale	45
4.1. Sistemul informatic și recursul în interesul legii – Decizia ICCJ nr. 15/2013	45
4.2. Interpretarea noțiunii de „sistem informatic” în practica judiciară.....	47
4.3. Sistemul informatic în jurisprudența Curții Constituționale	49
4.3.1. Aspecte generale cu privire la Decizia CCR nr. 633/2017.....	49
4.3.2. Criticile de neconstituționalitate	49
4.3.3. Considerentele Curții Constituționale.....	51
§5. Importanța calificării corecte a unui dispozitiv ca fiind un sistem informatic.....	54
5.1. Relevanța noțiunii de „sistem informatic” din perspectiva dreptului penal substanțial	54
5.2. Relevanța noțiunii de „sistem informatic” din perspectiva dreptului procesual penal.....	56
5.3. Relevanța noțiunii de „sistem informatic” din perspectiva tehnicii legislative.....	56
§6. Analiza criteriilor legale desprinse din definiția sistemului informatic	58
6.1. Sistemul informatic ca dispozitiv.....	58
6.2. Prelucrarea automată a datelor informatice	62
6.3. Prelucrarea automată a datelor prin intermediul unui program informatic	64
§7. Exemple de sisteme informatice și exemple problematice	66
7.1. Servere prin care se furnizează anumite servicii ori pe care sunt găzduite anumite pagini web	66
7.2. Sistemul electronic de tranzacționare pe piața de capital.....	69
7.3. Bazele de date	69
7.4. Paginile web.....	70
7.5. Rețelele de socializare.....	71
7.6. Bancomatele (automated teller machine – ATM)	72
7.7. Terminalele POS (point of sale).....	73
7.8. Dispozitivul tip skimmer	74
7.9. Telefoanele mobile inteligente (smartphones)	75
7.10. Terminalele de comunicații.....	76
7.11. Ceasurile inteligente (smartwatch).....	78
7.12. Televizoarele inteligente (smart tv)	79
7.13. Imprimanta, faxul și scannerul	79
7.14. Reportofoanele digitale.....	80
7.15. Dispozitivele de distribuire automată a biletelor.....	81
7.16. Camerele de supraveghere digitale.....	81
7.17. Aparatele de jocuri de noroc	82
7.18. Dispozitivele din categoria Internet of Things (IoT)	83
7.19. Cartela SIM (Subscriber Identity Module).....	84

7.20. Instrumentele de plată electronică (cardurile bancare).....	85
7.21. Autovehiculele moderne	86
7.22. Internetul	87
7.23. Rețeaua de comunicații electronice.....	87
§8. O reconceptualizare a noțiunii de „sistem informatic”?	89
8.1. Redefinirea noțiunii de „sistem informatic”	90
8.1.1. Simplificarea definiției	90
8.1.2. Restrângerea definiției prin raportare la funcția principală a dispozitivului.....	91
8.1.3. Restrângerea definiției prin raportare la autonomia dispozitivului.....	92
8.1.4. Restrângerea definiției prin introducerea unui criteriu negativ.....	92
8.1.5. Restrângerea definiției prin introducerea unei liste negative	93
8.2. O interpretare restrictivă a definiției actuale.....	93
8.2.1. Soluționarea controverselor privind utilizarea unor aparate casnice	95
8.2.2. Soluționarea controverselor privind utilizarea unui televizor inteligent	95
8.2.3. Soluționarea controverselor privind interacțiunea cu un mijloc de stocare	96
8.2.4. Soluționarea controverselor privind utilizarea unei multifuncționale	96
Secțiunea a 2-a. Noțiunea de „mijloc de stocare a datelor informatice”	96
§1. Definiția noțiunii de „mijloc de stocare a datelor informatice”	96
§2. Relevanța noțiunii de „sistem informatic” din perspectiva dreptului procesual penal și a dreptului substanțial penal.....	97
§3. Exemple relevante de mijloace (suport) de stocare a datelor informatice	98
3.1. Suportii optici (CD, DVD, Blu-Ray etc.)	98
3.2. Hard disk, memory card, memory stick.....	98
3.3. Instrumentele de plată electronică (cardul bancar)	98
3.4. Cartela SIM.....	99
Secțiunea a 3-a. Noțiunile de „program informatic” și „date informatice”	100
§1. Definiția „datelor informatice” și a „programelor informatice”, în instrumentele juridice internaționale și Europene	100
1.1. Convenția privind criminalitatea informatică, Raportul explicativ al Convenției privind criminalitatea informatică și Decizia-cadru 2005/222/JAI privind atacurile împotriva sistemelor informatice [abrogată]	100
1.2. Directiva 2013/40/UE privind atacurile împotriva sistemelor informatice.....	101
§2. Definiția programelor și datelor informatice în dreptul intern	101
2.1. Definiția programelor și datelor informatice în art. 35 din Legea nr. 161/2003	101
2.2. Definiția programelor și datelor informatice în art. 181 alin. (2) C.pen.	101
2.3. Definiția „datelor informatice” în Legea nr. 455/2001	102
§3. Exemple de date informatice.....	102
3.1. Calificarea unei înregistrări tehnice drept „date informatice”	103
3.2. Calificarea juridică a informației stocate pe o banda magnetică.....	103
§4. Raportul dintre datele informatice și programele informatice	103
4.1. Exemple de programe informatice licite.....	104
4.2. Exemple de programe informatice malițioase	104
4.3. Firmware	104

§5. Importanța identificării unui program informatic.....	105
Secțiunea a 4-a. Noțiunea de „instrument de plată electronică”	105
§1. Definiția instrumentelor de plată în dreptul european.....	105
1.1. Decizia-cadru 2001/413/JAI de combatere a fraudei și a falsificării mijloacelor de plată, altele decât numerarul [abrogată]	106
1.2. Directiva (UE) 2019/713 privind combaterea fraudelor și a contrafacerii în legătură cu mijloacele de plată fără numerar și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/413/JAI a Consiliului	106
§2. Definiția instrumentului de plată electronică în dreptul intern.....	107
Titlul II. Accesul neautorizat la un sistem informatic (art. 360 C.pen.).....	111
Prezentare generală	111
Capitolul I. Raportul dintre reglementarea națională și instrumentele juridice supranaționale	112
Secțiunea 1. Sursa de inspirație a legiuitorului național.....	112
§1. Recomandarea Consiliului Europei din 1989	112
§2. Convenția Consiliului Europei privind Criminalitatea informatică din 2001 și Raportul explicativ al acesteia	114
§3. Decizia-cadru 2005/2002/JAI privind atacurile împotriva sistemelor informatice [abrogată].....	116
§4. Directiva 2013/40/EU privind atacurile împotriva sistemelor informatice [în vigoare]	117
Secțiunea a 2-a. Modul de transpunere în dreptul intern	118
§1. Diferențe și observații critice	118
§2. O posibilă încălcare a marjei de apreciere?	120
Capitolul II. Decizii ale Curții Constituționale, Recursuri în interesul legii și Decizii ale Curții Europene a Drepturilor Omului	125
Secțiunea 1. Decizii ale Curții Constituționale.....	125
§1. Decizia CCR nr. 183/2018 (despre măsurile de securitate)	125
§2. Decizia CCR nr. 353/2018 (despre accesul neautorizat)	127
Secțiunea a 2-a. Recursul în interesul legii – Decizia ICCJ nr. 15/2013	128
§1. Analiză punctuală a dispozitivului Deciziei nr. 15/2013.....	128
§2. Relevanța Deciziei nr. 15/2013 din perspectiva noțiunii de „acces la un sistem informatic”	129
2.1. Fondul problemei	129
2.2. Opiniile exprimate cu privire la relația dintre montarea skimmer-ului la bancomat și accesul neautorizat la acesta.....	130
2.2.1. Opinia procurorului general.....	130
2.2.2. Opinia judecătorului raportor	131
2.2.3. Opinia Facultăților de Drept și a Institutului de Cercetări Juridice din cadrul Academiei Române	131
2.3. Considerentele Înaltei Curți de Casație și Justiție	132
2.4. Critici punctuale la adresa deciziei ICCJ nr. 15/2013	133

Secțiunea a 3-a. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Bărbulescu c. României)	134
§1. Generalități	134
§2. Starea de fapt relevantă	135
§3. Considerentele Curții	135
§4. Câteva concluzii generale	135
4.1. Cu privire la accesul discreționar la date	136
4.2. Cu privire la existența unei notificări aduse la cunoștința angajatului	136
4.3. Cu privire la proporționalitatea și necesitatea monitorizării	136
§5. Efectele hotărârii Bărbulescu cu privire la incidența art. 360 C.pen.	137
Capitolul III. Rațiunea și necesitatea incriminării.....	139
Secțiunea 1. Necesitatea unei incriminări autonome.....	139
§1. Raportul cu violarea de domiciliu	139
§2. Raportul cu violarea secretului corespondenței	141
§3. Necesitatea unei incriminări autonome.....	142
Secțiunea a 2-a. Limitele incriminării.....	143
§1. Limitele accesului neautorizat în forma de bază – art. 360 alin. (1) C.pen.....	143
§2. Agravanta accesului neautorizat cu scopul special de a obține date informatice – art. 360 alin. (2) C.pen.	144
§3. Agravanta accesului neautorizat la un sistem informatic protejat de măsuri de securitate – art. 360 alin. (3) C.pen.....	145
Capitolul IV. Analiza conținutului infracțiunii de acces neautorizat la un sistem informatic.....	147
Secțiunea 1. Obiectul juridic	147
Secțiunea a 2-a. Natura infracțiunii de acces neautorizat la un sistem informatic	149
Secțiunea a 3-a. Subiecții infracțiunii	151
§1. Subiectul activ	151
§2. Subiectul pasiv.....	153
2.1. Identificarea subiectului pasiv.....	153
2.2. Teoria titularului sistemului informatic – existența unui drept de folosință consolidat.....	157
2.3. Există un subiect pasiv colectiv?	159
2.4. Există un subiect pasiv secundar?	160
2.5. Pluralitatea de subiecți pasivi vs. pluralitatea de sisteme informatice accesate.....	160
2.5.1. Situația pluralității de subiecți pasivi, dar a unității sistemului informatic accesat	162
2.5.2. Situația pluralității de subiecți pasivi și a pluralității de sisteme informatice accesate	162
2.5.3. Situația unității de subiect pasiv, dar a pluralității de sisteme informatice accesate	163
2.5.4. Situația partajării accesului la sistemul informatic între mai multe persoane	164
2.6. Concluzii	164
2.6.1. Cu privire la consecințele pluralității de subiecți pasivi/sisteme informatice.....	164
2.6.2. Cu privire la consecințele identificării corecte a subiectului pasiv	165

Secțiunea a 4-a. Latura obiectivă. Cadrul general	165
§1. Tipologia accesului neautorizat la un sistem informatic, în dreptul comparat	166
§2. Sistemul informatic vs. mijlocul de stocare a datelor informatice	169
2.1. Contextualizare	169
2.2. Ipoteza în care mijlocul de stocare este parte integrantă a sistemului informatic accesat	171
2.3. Ipoteza în care mijlocul de stocare este extras fizic și conectat la sistemul informatic al agentului	171
2.4. Ipoteza în care se accesează un mijloc de stocare de la distanță.....	172
Secțiunea a 5-a. Conduita comisivă – accesul (la un sistem informatic)	173
§1. Cadrul general.....	173
1.1. Lipsa unei definiții legale în dreptul penal substanțial	173
1.2. Art. 138 alin. (3) C.proc.pen. – un punct de plecare pentru definirea noțiunii de „acces”?	174
1.3. Accesul – o conduită comisivă.....	175
§2. Interpretarea noțiunii.....	176
2.1. Interpretarea gramaticală.....	177
2.2. Interpretarea legală (în dreptul comparat), doctrinară și jurisprudențială.....	178
2.2.1. Definiția legală a noțiunii de „acces” în dreptul comparat	178
2.2.2. Noțiunea de „acces” în literatura de specialitate și în jurisprudență	179
A) Definiții doctrinare	179
B) Definiții jurisprudențiale.....	181
2.3. Decizia ICCJ nr. 15/2013 – recurs în interesul legii.....	183
2.4. Conceptualizarea noțiunii de „acces”	183
2.4.1. Cadrul general.....	183
2.4.2. Perspectiva „internă” a accesului [sau a „realității virtuale”]	184
2.4.3. Perspectiva „externă” a accesului [sau a „realității fizice”].....	184
2.4.4. Identificarea unor trăsături esențiale ale accesului	185
A) Existența unei interacțiuni logice cu un sistem informatic.....	185
B) Urmarea interacțiunii logice – posibilitatea de a beneficia de funcțiile ori/și resursele sistemului informatic	186
Secțiunea a 6-a. Conduita incriminată din perspectiva art. 360 c.pen.	187
§1. Cadrul general.....	187
§2. Accesul propriu-zis – reglementat expres.....	188
§3. Depășirea limitelor autorizării – reglementat prin art. 35 alin. (2) din Legea nr. 161/2003?	188
§4. Menținerea accesului după retragerea ori expirarea autorizării – ipoteză nereglementată.....	192
§5. Accesul nelimitat vs. accesul limitat (in tot sau doar într-o parte a sistemului informatic).....	193
Secțiunea a 7-a. Ipoteze particulare de acces la un sistem informatic	193
§1. Accesul propriu-zis la un sistem informatic	194
1.1. Autentificarea în cadrul unui sistem informatic	194
1.2. Folosirea de la distanță [remote access] a unui sistem informatic prin intermediul Team Viewer.....	195

1.3. Accesarea unui cont bancar online.....	196
1.4. Autentificarea (accesul) fără drept la interfața de administrare a unei pagini web	197
1.5. Accesarea unui bancomat prin intermediul unui instrument de plată electronică	198
1.6. Alterarea fără drept a unei pagini web, prin înlocuirea ori modificarea modului în care aceasta este afișată [în engleză. defacing].....	199
§2. Depășirea limitelor autorizării ori menținerea neautorizată a accesului.....	199
2.1. Folosirea în continuare a unei baze de date prin intermediul unui cod de acces, deși perioada de încercare (trial access) a expirat.....	200
2.2. Accesarea unei baze de date în mod autorizat, continuată de cereri SQL [SQL queries], în vederea accesării unor informații privilegiate.....	200
2.3. Continuarea accesului la un sistem informatic fără plata redevenței	201
2.4. Primirea datelor de autentificare într-un cont de e-mail pentru o verificare punctuală și omisiunea cu intenție a deconectării.....	201
§3. Ipoteze particulare ce nu vizează un acces la un sistem informatic.....	201
3.1. Transmiterea unui e-mail	201
3.2. Transmiterea unui program informatic.....	202
3.3. Atacurile de tip denial-of-service [DoS attack]	203
3.4. Scanarea porturilor [port scanning]	203
3.5. Obținerea de date informatice prin phishing.....	204
3.6. Contrafacerea de pagini web.....	205
3.7. Punerea în vânzare, pe Internet, a unor bunuri fictive	205
3.8. Captarea informației lizibile pe monitor	206
3.9. Interacțiunea fizică cu un bancomat	207
3.10. Efectuarea de plăți la un terminal POS.....	207
3.11. Efectuarea de plăți online	209
§4. Ipoteze particulare ce ar putea ridica probleme deosebite	210
4.1. Accesarea unor adrese URL (nepublice) ale unor pagini web (publice)	210
4.2. Copierea fără drept de date informatice din sistemul informatic aparținând unei terțe persoane	212
4.3. Copierea fără drept de date informatice într-un sistem informatic aparținând unei terțe persoane	212
4.4. Utilizarea unui program informatic tip keylogger, pentru a intercepta datele introduse de la tastatură de către victimă	213
4.5. Restricționarea accesului la anumite date informatice de către administratorul sistemului informatic.....	214
4.6. Infectarea unor sisteme informatice cu un program malițios (virus)	214
Secțiunea a 8-a. Lipsa autorizării – noțiunea „fără drept”	215
§1. Cadrul general.....	215
§2. Noțiunea „fără drept” și alte noțiuni interschimbabile.....	216
§3. Ipoteze particulare ale accesului „fără drept” în doctrină și jurisprudență	217
3.1. Lipsa autorizării exprese din partea administratorului de rețea.....	217
3.2. Utilizarea fără drept a unui card de carburant.....	217

3.3. Introducerea de anunțuri fictive pe platforma eBay.....	218
3.4. Crearea de conturi fictive pe platforma eBay.....	218
3.5. Accesarea, de către un funcționar bancar, a aplicației „CARD PIN” și „CARD FORM”, prin utilizarea fără drept a unui cod de acces	219
3.6. Accesarea, de către un funcționar bancar, a unei componente a sistemului informatic care era restricționată pentru categoria de angajați din care aceasta făcea parte.....	219
3.7. Accesarea, de către angajat, a unei pagini web restricționate, cu un scop fraudulos	219
3.8. Utilizarea unui laptop bun comun al soților	220
3.9. Accesarea contului de Internet banking de către unul dintre soți.....	220
3.10. Accesarea unui cont de e-mail ori de Facebook de către unul dintre soți.....	221
3.11. Accesarea contului de Skype al soției.....	221
3.12. Accesarea unui cont de e-mail prin folosirea unui parole primite anterior	222
3.13. Verificarea situației fiscale a unor contribuabili din altă jurisdicție.....	222
3.14. Transferul de materiale pornografice cu minori pe sistemul informatic folosit de angajat	222
§2. Orientări jurisprudențiale relevante în dreptul comparat.....	222
2.1. Jurisprudența Curții de Casație italiene.....	222
2.2. Teorii ale accesului „fără drept” în dreptul american	225
2.2.1. Teoria contractuală [contract-based approach]	226
2.2.2. Teoria încălcării unei obligații de loialitate ori fiduciare [agency-based approach].....	230
2.2.3. Teoria depășirii unor măsuri de securitate [code-based approach]	231
2.2.4. Teoria revocării autorizării.....	232
§3. Identificarea unui framework rezonabil pentru noțiunea „fără drept”	234
3.1. Stabilirea unor puncte de reper.....	234
3.2. Soluționarea limitelor autorizării pentru accesul între soți.....	236
3.3. Accesul la sistemul informatic al copilului.....	237
Secțiunea a 9-a. Urmarea	237
Secțiunea a 10-a. Vinovăția (latura subiectivă).....	238
Secțiunea a 11-a. Momentul consumării și tentative	239
§1. Cadrul general.....	239
§2. Momentul consumării infracțiunii.....	240
§3. Ipoteze ce se situează în sfera tentativei	241
3.1. Simpla pornire a unui sistem informatic	241
3.2. Inițializarea [boot-area] unui sistem de operare de pe un CD sau USB stick.....	242
3.3. Depășirea parțială a măsurilor de securitate ce împiedică cu totul accesul la sistemul informatic.....	243
3.4. Accesarea bancomatului fără a fi operațional serverul bancar	243
§4. Ipoteze care se situează în sfera actelor preparatorii.....	244
§5. Teoria tentativei neidonee – o soluție de compromis	245
§6. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.....	246
6.1. Desistarea.....	246
6.2. Împiedicarea producerii rezultatului.....	247

Secțiunea a 12-a. Formele agravate ale accesului ilegal la un sistem informatic.....	247
§1. Scopul obținerii de date informatice [art. 360 alin. (2) C.pen.]	247
1.1. Cadrul general.....	247
1.2. Conținutul scopului special.....	248
1.3. Relația cu alte infracțiuni.....	249
§2. Încălcarea măsurilor de securitate.....	250
2.1. Cadrul general.....	250
2.2. Rațiunea agravantei	251
2.3. Natura măsurilor de securitate – fizice, organizaționale ori doar logice?	253
2.4. Caracteristicile măsurilor de securitate	256
2.4.1. Natura și specificul măsurilor de securitate	256
2.4.2. Controlul accesului.....	257
2.4.3. Scopul controlului accesului	258
2.4.4. Efectivitatea măsurilor de securitate.....	258
2.4.5. Fiabilitatea (eficacitatea) măsurilor de securitate.....	259
2.5. Proceduri de interzicere ori de restricționare a accesului	260
2.5.1. Parole sau coduri de acces	260
2.5.2. Criptarea datelor informatice.....	261
2.5.3. Utilizarea unor elemente biometrice	261
2.5.4. Setarea adreselor MAC [media access control adress]	261
2.5.5. Securizarea unui browser web	262
2.6. Dispozitive de interzicere ori restricționare a accesului	262
2.7. Programe informatice ce interzic ori restricționează accesul	262
2.8. Modalitățile prin care sunt „încălcate” măsurile de securitate	263
2.8.1. Obținerea frauduloasă a datelor de la victimă.....	263
2.8.2. Folosirea datelor de autentificare după pierderea autorizării	263
2.8.3. Utilizarea unor date reale în vederea autentificării	264
2.9. Consecințele inexistenței unor măsuri de securitate.....	265

Capitolul V. Raportul infracțiunii de acces neautorizat la un sistem informatic

cu alte infracțiuni.....	266
Secțiunea 1. Relația cu alte infracțiuni informatice	266
§1. Relația cu falsul informatic (art. 325 C.pen.)	266
§2. Relația cu fraudă informatică (art. 249 C.pen.)	266
§3. Relația cu alterarea integrității datelor informatice (art. 362 C.pen.).....	267
§4. Relația cu operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice (art. 365 C.pen.)	267
Secțiunea a 2-a. Relația cu alte infracțiuni din Codul penal.....	268
§1. Relația cu infracțiunea de violare a vieții private (art. 226 C.pen.).....	268
§2. Relația cu infracțiunea de furt (art. 228 C.pen.).....	269
2.1. Accesarea sistemului informatic ulterior momentului sustragerii acestuia	269
2.2. Sustragerea unor componente din diferite sisteme informatice și accesarea sistemului informatic alcătuit din acestea	271
§3. Relația cu infracțiunea de furt de folosință [art. 230 alin. (2) C.pen.].....	271
§4. Relația cu infracțiunea de tăinuire (art. 270 C.pen.).....	272

§5. Relația cu infracțiunea de violare a secretului corespondenței [art. 302 alin. (1) C.pen.]	272
5.1. Aplicabilitatea art. 360 C.pen. – accesarea serverului de e-mail	274
5.1.1. Accesarea contului de poștă electronică prin intermediul unui browser web.....	275
5.1.2. Accesarea contului de poștă electronică prin intermediul unei aplicații de poștă electronică	277
5.2. Aplicabilitatea art. 302 alin. (1) C.pen. – deschiderea unei corespondențe sau a unei comunicări?	277
5.3. Concurs de infracțiuni sau de calificări?	278
§6. Relația cu infracțiunea privind efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos [art. 250 alin. (1) C.pen.]	279
§7. Relația cu infracțiunea privind fraudă la votul electronic (art. 388 C.pen.)	280
Secțiunea a 3-a. Relația cu alte infracțiuni din legislația specială	281
§1. Relația cu infracțiunile privind drepturile de autor (Legea nr. 8/1996)	281
§2. Relația cu infracțiunile privind concurența neloială (Legea nr. 11/1991).....	282
§3. Relația cu infracțiunea (infracțiunile) de terorism (Legea nr. 535/2004)	283
§4. Relația cu infracțiunea privind supravegherea tehnică neautorizată (Legea nr. 51/1991)	285
Capitolul VI. Reformarea art. 360 C.pen.	286
Secțiunea 1. O reformă conceptuală?	286
Secțiunea a 2-a. Propuneri referitoare la modificarea art. 360 C.pen.	287
§1. Introducerea „încălării măsurilor de securitate” ca element constitutiv al formei de bază.....	287
§2. Clarificarea noțiunii de „acces” și introducerea unor teze alternative de comitere a faptei.....	287
§3. Extinderea accesului la mijloacele de stocare a datelor informatice	288
§4. Abrogarea art. 360 alin. (2) C.pen.	288
§5. Introducerea unei clauze de subsidiaritate	288
Secțiunea a 3-a. Intervenții de lege ferenda ce ar trebui evitate.....	289
§1. Introducerea plângerii prealabile.....	289
§2. Introducerea unor cauze de atipicitate.....	289
§3. Alte intervenții de lege ferenda	290
Titlul III. Frauda informatică (art. 249 C.pen.)	291
Aspecte introductive	291
Capitolul I. Raportul dintre reglementarea națională și instrumentele juridice supranaționale	293
Secțiunea 1. Sursa de inspirație a legiuitorului național.....	293
§1. Recomandarea Consiliului Europei din 1989 privind infracțiunile informatice.....	293
§2. Convenția Consiliului Europei privind Criminalitatea informatică din 2001 și Raportul explicativ al Convenției privind criminalitatea informatică.....	295
§3. Decizia-cadru 2005/2002/JAI privind atacurile împotriva sistemelor informatice [abrogată]	296

§4. Directiva 2013/40/EU privind atacurile împotriva sistemelor informatice [în vigoare]	297
§5. Decizia-cadru 2001/413/JAI de combatere a fraudei și a falsificării mijloacelor de plată, altele decât numerarul [abrogată]	297
§6. Directiva (UE) 2019/713 privind combaterea fraudelor și a contrafacerii în legătură cu mijloacele de plată fără numerar [în vigoare]	300
Secțiunea a 2-a. Modul de transpunere în dreptul intern	304
§1. Transpunerea în dreptul intern a art. 8 din Convenția privind criminalitatea informatică	304
§2. Transpunerea în dreptul intern a art. 6 din Directiva (UE) 2019/713	305
Capitolul II. Rațiunea și necesitatea incriminării fraudei informatice	308
Capitolul III. Analiza conținutului infracțiunii de fraudă informatică	316
Secțiunea 1. Obiectul infracțiunii	316
§1. Obiectul juridic	316
§2. Obiectul material	321
Secțiunea a 2-a. Subiecții infracțiunii	323
§1. Subiectul activ	323
§2. Subiectul pasiv	326
2.1. Despre pluralitatea de subiecți pasivi	327
2.2. Identificarea subiectului pasiv principal	328
2.3. Existența unui subiect pasiv secundar	330
Secțiunea a 3-a. Latura obiectivă a fraudei informatice	331
§1. Sistemul informatic și datele informatice	332
§2. Modalități de comitere a fraudei informatice	333
2.1. Observații generale	333
2.1.1. Infracțiune cu conținut alternativ	334
2.1.2. Infracțiune comisivă și comisivă prin omisiune	334
2.2. Analiza conduitei comisive	337
2.3. Modalitatea introducerii de date informatice	338
2.3.1. Observații generale	338
2.3.2. Situația premisă	338
2.3.3. Ipoteze de comitere a fraudei informatice prin introducerea de date informatice	340
A) Furtul [transferul neautorizat] de monede virtuale	340
B) Achiziționarea de telefoane mobile la valoare zero prin activarea în sistemul informatic a unor reduceri de preț	344
C) Folosirea fără drept a unui tichet pentru reîncărcarea cartelei PrePay	344
D) Transferul de credit pe o cartelă telefonică PrePay	345
E) Mărirea „artificială” a soldului contului bancar	348
F) Obținerea frauduloasă a unui bilet de transport în comun de la un automat de bilete	349
G) Introducerea mențiunii „plătit” cu privire la un anumit debit stocat într-o bază de date	350
H) Folosirea frauduloasă a unei multifuncționale, prin utilizarea unei cartele falsificate	350

2.3.4. Ipoteze privind introducerea de date informatice problematice	
din perspectiva reținerii fraudei informatice.....	351
A) Publicarea de anunțuri de vânzare sau licitații fictive pe Internet.....	351
B) Frauda constând în transmiterea de mesaje prin mijloace de comunicare electronică	356
C) Activitatea de phishing și pharming.....	358
D) Trimiterea de corespondență electronică nesolicitată (spam)	361
E) Folosirea datelor de identificare ale unui instrument de plată electronică	362
F) Efectuarea de tranzacții offline	363
G) Retragera de numerar de la bancomat, imediat după retragerea sumei de la ghișeul băncii.....	364
H) Folosirea unui spyware dialer/utilizarea frauduloasă a serviciului VoIP (Voice over IP)	365
I) Comandarea frauduloasă de produse în calitate de agent de vânzări	367
J) Folosirea unor coduri paysafecard pentru efectuarea de plăți online	368
K) „Minarea” de monede virtuale (crypto-jacking).....	370
L) Tipărirea unor bancnote falsificate.....	374
2.4. Modalitatea modificării de date informatice.....	375
2.4.1. Observații generale.....	375
2.4.2. Ipoteze de comitere a fraudei informatice prin modificarea de date informatice	376
A) Efectuarea unui transferuri de fonduri	376
B) Modificarea soldului dintr-un cont bancar printr-o intervenție asupra bazei de date	376
C) Menținerea ca activat a unui anumit serviciu, în vederea facturării suplimentare.....	377
D) Modificarea „creditului” disponibil pe o platformă online.....	378
E) Rotunjirea sumelor la momentul efectuării unui transfer de fonduri.....	378
F) Modificarea programului informatic aferent unui aparat de joc de noroc pentru a nu mai fi necesară plata de credite suplimentare.....	379
2.4.3. Ipoteze privind modificarea de date informatice problematice din perspectiva reținerii fraudei informatice	379
A) Alterarea conținutului unei pagini web	379
B) Modificarea sumei ce apare afișată pe ecranul terminalului POS.....	380
C) Modificarea limitei zilnice de retragere de numerar de la bancomat.....	382
2.5. Modalitatea ștergerii de date informatice.....	383
2.5.1. Observații generale.....	383
2.5.2. Ipoteze de ștergere a datelor informatice relevante din perspectiva art. 249 C.pen.	384
2.5.3. Ipoteze privind ștergerea de date informatice, problematice din perspectiva reținerii fraudei informatice.....	385
A) Ștergerea datelor informatice prin utilizarea unui magnet.....	385
B) Ștergerea unor debite ori a unor debitori din baza de date.....	386
2.6. Modalitatea restricționării accesului la datele informatice	387
2.6.1. Observații generale.....	387

2.6.2. Ipoteze de restricționare a accesului la datele informatice, care se pliază pe art. 249 C.pen.....	387
2.6.3. Ipoteze privind restricționarea accesului la datele informatice, problematică din perspectiva reținerii fraudei informatice	387
A) Restricționarea accesului la anumite conturi prin schimbarea parolei de acces	387
B) Nerestituirea unor sume de bani ajunse din eroare în contul agentului	389
C) Conduita tip ransomware	389
2.7. Modalitatea împiedicării în orice mod a funcționării unui sistem informatic	391
2.7.1. Observații generale.....	391
2.7.2. Ipoteze de împiedicare a funcționării unui sistem informatic posibil relevante din perspectiva art. 249 C.pen.	392
A) Manipularea jocurilor electronice de noroc.....	392
B) Interacțiunea logică cu un bancomat.....	394
2.7.3. Ipoteze privind împiedicarea în orice mod a funcționării unui sistem informatic, problematică din perspectiva reținerii fraudei informatice	396
A) Interacțiunea fizică cu un bancomat (metoda „furculița”).....	396
B) Dezactivarea unor dispozitive electronice de protecție împotriva sustragerii bunului	399
C) Obținerea fără drept a unui bun de la un automat	401
D) Atacuri informatice tip DOS (denial-of-service)	401
2.8. Conduita omisivă improprie (comisiva prin omisiune).....	401
§3. Lipsa autorizării – noțiunea „fără drept”	402
§4. Urmarea	404
4.1. Observații generale.....	404
4.2. Producerea unei pagube.....	404
§5. Obținerea unui beneficiu material	409
5.1. Clarificarea noțiunii	409
5.2. Beneficiu material just vs. beneficiu material injust	410
§6. Raportul de cauzalitate.....	411
Secțiunea a 4-a. Vinovăția (latura subiectivă)	411
§1. Forma de vinovăție	411
§2. Scopul special – obținerea unui beneficiu material.....	412
Secțiunea a 5-a. Unitatea naturală sau legală a infracțiunii.....	414
Secțiunea a 6-a. Momentul consumării și tentativa	415
§1. Momentul consumării infracțiunii.....	415
§2. Tentativa.....	415
2.1. Cadrul general.....	415
2.2. Ipoteze care se situează în sfera tentativei	416
2.3. Ipoteze care se situează în sfera actelor preparatorii.....	416
2.3.1. Accesul neautorizat la un sistem informatic	416
2.3.2. Activitatea de phishing	417
§3. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.....	418
3.1. Desistarea.....	418
3.2. Împiedicarea producerii rezultatului.....	419
3.3. Consecințele desistării ori ale împiedicării producerii rezultatului	420

Secțiunea a 7-a. Sancțiunea	420
Secțiunea a 8-a. Frauda informatică în formă agravată	421
§1. Reținerea art. 2561 C.pen.	421
§2. Aplicarea legii penale mai favorabile, prin raportare la art. 2561 C.pen. și Decizia CCR nr. 368/2017	423
Capitolul IV. Raportul dintre infracțiunea de fraudă informatică și alte infracțiuni	425
Secțiunea 1. Relația cu alte infracțiuni informatice	425
§1. Relația cu accesul la un sistem informatic (art. 360 C.pen.)	425
1.1. Cadrul general	425
1.2. Posibile controverse	426
1.2.1. Reținerea fraudei informatice fără a se reține un acces neautorizat	426
1.2.2. Posibilitatea unei absorbții naturale ori legale	428
§2. Relația cu falsul informatic (art. 325 C.pen.)	430
2.1. Cadrul general	430
2.2. Concurs de infracțiuni sau concurs de calificări	432
§3. Relația cu alterarea datelor informatice (art. 362 C.pen.)	433
3.1. Cadrul general	433
3.2. Concurs de infracțiuni sau concurs de calificări	436
3.4. Eventuale probleme în legătură cu teza absorbției	440
3.4.1. Consumarea art. 362 C.pen. și rămânerea în formă tentată a art. 249 C.pen.	440
3.4.2. Lipsa modalității deteriorării datelor informatice în conținutul art. 249 C.pen.	441
§4. Relația cu perturbarea funcționării sistemelor informatice (art. 363 C.pen.)	442
4.1. Cadrul general	442
4.2. Concurs de infracțiuni sau concurs de calificări	443
§5. Relația cu efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos (art. 250 C.pen.)	443
5.1. Cadrul general	443
5.2. Concurs de infracțiuni sau concurs de calificări	444
5.3. Ipoteze problematice	446
5.3.1. Utilizarea unui instrument de plată electronică falsificat (card bancar clonat)	446
5.3.2. Frauda prin metoda „salam” [în engleză, rounding-down fraud]	446
5.3.3. Interacțiunea logică cu un bancomat, fără a utiliza un instrument de plată electronică	447
5.3.4. Folosirea frauduloasă a cardurilor de comerciant	449
5.3.5. Efectuarea de plăți online	452
5.3.6. Retragera de numerar, de către funcționarul bancar, de la casieria băncii, prin debitarea contului unui client	452
Secțiunea a 2-a. Relația cu alte infracțiuni din Codul penal	453
§1. Relația cu infracțiunea de înșelăciune (art. 244 C.pen.)	453
1.1. Cadrul general	453
1.2. Frauda informatică vs. înșelăciunea tradițională prin mijloace informatice	454
1.3. Analiza conceptuală a fraudei informatice în raport cu înșelăciunea	455

1.4. Frauda informatică ca mijloc de săvârșire a infracțiunii de înșelăciune în formă agravată	457
1.5. Criterii pentru delimitarea fraudei informatice de înșelăciunea tradițională	458
1.5.1. Lipsa conduitei autoperjudiciante din partea victimei	458
1.5.2. Sistemul informatic – instrument sau obiect al acțiunii	459
1.5.3. Lipsa unei legături subiective între agent și victimă	459
1.5.4. Irelevanța conduitei victimei.....	459
1.5.5. Caracterul voluntar sau nevoluntar al transferului de active.....	460
1.6. Existența unor conduite care se pliază atât pe înșelăciunea tradițională, cât și pe frauda informatică.....	460
§2. Relația cu infracțiunea de furt de folosință [art. 230 alin. (2) C.pen.].....	461
2.1. Cadrul general.....	461
2.2. Concurs de infracțiuni sau concurs de calificări	462
2.3. Necesitatea incriminării furtului în scop de folosință	463
§3. Relația cu infracțiunea de abuz de încredere (art. 238 C.pen.)	463
§4. Relația cu infracțiunea de distrugere (art. 253 C.pen.)	464
4.1. Cadrul general	464
4.2. Concurs de infracțiuni ori concurs de calificări?	464
§5. Relația cu infracțiunea de delapidare (art. 295 C.pen.)	465
Secțiunea a 3-a. Relația cu infracțiunea prevăzută de art. 25 lit. c) din O.U.G. nr. 77/2009	466
Capitolul V. Reformarea art. 249 C.pen.....	468
Secțiunea 1. Propunerea unei reforme substanțiale	468
§1. Cadrul general	468
§2. Modificarea art. 244 alin. (1) C.pen. prin introducerea unei teze distincte de incriminare	468
§3. Modificarea art. 244 alin. (1) C.pen. prin lărgirea sferei de aplicabilitate.....	469
§4. Insuficiența modificării art. 244 C.pen.	470
Secțiunea a 2-a. Propuneri de lege ferenda referitoare la modificarea art. 249 C.pen.....	470
§1. Cu privire la beneficiul material	470
§2. Cu privire la caracterul injust	471
§3. Referitor la modalitatea împiedicării în orice mod a funcționării unui sistem informatic	471
§4. Referitor la modalitatea deteriorării datelor informatice	471
Secțiunea a 3-a. Alte intervenții de lege ferenda.....	472
Titlul IV. Falsul informatic (art. 325 C.pen.).....	475
Aspecte introductive	475
Capitolul I. Raportul dintre reglementarea națională și instrumentele juridice supranaționale	476
Secțiunea 1. Sursa de inspirație a legiuitorului național.....	476
§1. Recomandarea Consiliului Europei din 1989	476
§2. Convenția Consiliului Europei privind Criminalitatea informatică din 2001 și Raportul explicativ al Convenției privind criminalitatea informatică.....	478

§3. Decizia-cadru 2005/2002/JAI privind atacurile împotriva sistemelor informatice [abrogată] și Directiva 2013/40/EU privind atacurile împotriva sistemelor informatice [în vigoare]	480
§4. Directiva UE 2019/713 privind combaterea fraudelor și a contrafacerii în legătură cu mijloace de plată fără numerar [în vigoare]	481
Secțiunea a 2-a. Modul de transpunere în dreptul intern	482
§1. Legiuitorul național a folosit noțiunea de „modificare”, și nu pe cea de „alterare”	482
§2. Legiuitorul a făcut trimitere la modalitatea restricționării accesului la datele informatice, și nu la suprimarea datelor informatice	483
§3. „Datele neautentice” din textul convenției au fost transpuse în dreptul intern ca „date necorespunzătoare adevărului”	484
§4. Aparenta lipsă de consecvență terminologică în ceea ce privește scopul special	484
Capitolul II. Rațiunea și necesitatea incriminării	485
Capitolul III. Analiza conținutului infracțiunii de fals informatic	487
Secțiunea 1. Obiectul infracțiunii	487
§1. Obiectul juridic	487
§2. Obiectul material	490
Secțiunea a 2-a. Natura infracțiunii de fals informatic	491
Secțiunea a 3-a. Subiecții infracțiunii	492
§1. Subiectul activ	492
1.1. Aspecte generale	492
1.2. Relația dintre scopul special și participația penală	493
1.3. Participația în cazul contrafacerii (clonării) de pagini web	494
1.4. Aplicabilitatea instituției poziției de garant (art. 17 C.pen.)	495
§2. Subiectul pasiv	496
2.1. Subiectul pasiv principal	496
2.2. Subiectul pasiv secundar	497
Secțiunea a 4-a. Latura obiectivă a falsului informatic	497
§1. Înscrierile tradiționale și documentele electronice	499
1.1. Observații generale	499
1.2. Trăsăturile esențiale și funcțiile unui înscris tradițional	501
1.3. Înscrisul în formă electronică (documentul electronic)	503
1.4. Înscrierile tradiționale vs. înscrisurile în formă electronică (documentele electronice)	505
1.5. Trăsăturile și funcțiile datelor informatice ce fac obiectul falsului informatic	507
1.6. Exemple de date informatice relevante din perspectiva falsului informatic	509
1.6.1. Bazele de date	509
1.6.2. Cataloagele online	509
1.6.3. Documente electronice individuale	509
1.6.4. Paginile web	510
1.6.5. Conturile create pe rețelele de socializare	510
1.6.6. Semnătura electronică	510

§2. Modalități de comitere a falsului informatic.....	513
2.1. Modalitatea introducerii de date informatice	513
2.1.1. Cadrul general.....	513
2.1.2. Ipoteze de comitere a falsului informatic prin introducerea de date informatice	515
A) Contrafacerea (clonarea) unor pagini web [web spoofing].....	515
B) Simularea poștei electronice [e-mail spoofing] prin uzurparea identității.....	523
C) Transmiterea de corespondență electronică folosind un cont accesat fără drept.....	526
D) Utilizarea (aplicarea) fără drept a unei semnături electronice.....	527
E) Introducerea de date informatice (informații) false în sistemul informatic ECRIS.....	528
F) Introducere de date informatice în programul Revisal.....	529
G) Emiterea frauduloasă a unui instrument de plată electronică	530
H) Crearea unui cont (profil) fals pe o rețea de socializare	530
I) Contrafacerea [clonarea] unei cartele SIM	536
2.1.3. Ipoteze privind introducerea de date informatice, problematice din perspectiva reținerii falsului informatic	537
A) Introducerea (publicarea) de anunțuri de vânzare fictive pe platformele online	537
B) Publicarea pe Internet a unui model [tipar] pentru crearea unui document electronic fals	540
C) Introducerea unui program malițios în codul sursă al unei pagini web.....	541
D) Crearea unui duplicat după un document electronic	542
E) Transferul de documente electronice într-un sistem informatic	542
2.2. Modalitatea modificării de date informatice.....	543
2.2.1. Cadrul general.....	543
2.2.2. Ipoteze de comitere a falsului informatic prin modificarea de date informatice	544
A) Modificarea notei într-un catalog digital.....	544
B) Modificarea numărului de copii aflați în întreținere în baza de date a autorității, în vederea obținerii unei alte indemnizații	545
C) Modificarea numărului de telefon asociat unui cont bancar.....	546
D) Alterarea unor imagini ce ar putea fi folosite drept probe într-un proces.....	546
E) Alterarea unei înregistrări audio-video folosite într-o procedură penală.....	547
F) Modificarea denumirii și prețului unui produs la momentul vânzării acestuia.....	548
G) Modificarea valorii hash stocate pe mijlocul de stocare pe care a fost salvată copia efectuată în condițiile art. 168 alin. (9) C.proc.pen.	549
2.2.3. Ipoteze de modificare a datelor informatice, problematice din perspectiva reținerii falsului informatic	550
A) Crearea unui cont [profil] fictiv pe o rețea de socializare	550
B) Modificarea numărului de telefon (caller ID spoofing)	551

C) Falsificarea unei adrese IP (IP spoofing).....	552
D) Generarea unui nou cod PIN aferent unui instrument de plată electronică	554
E) Alterarea modului de funcționare a jocurilor de noroc electronice	554
2.3. Modalitatea ștergerii de date informatice	555
2.3.1. Cadrul general.....	555
2.3.2. Ipoteze de comitere a falsului informatic prin ștergerea de date informatice.....	555
2.4. Modalitatea restricționării accesului la date informatice	557
1. Cadrul general	557
2. Ipoteze de comitere a falsului informatic prin restricționarea accesului la datele informatice	557
3. Ipoteze de restricționare a accesului la datele informatice, problematice din perspectiva reținerii falsului informatic.....	557
§3. Lipsa autorizării – noțiunea „fără drept”	558
§4. Urmarea – rezultarea unor date necorespunzătoare adevărului	561
4.1. Cadrul general.....	561
4.2. Urmarea din perspectiva consecințelor juridice.....	564
4.3. Înțelesul sintagmei „rezultând date necorespunzătoare adevărului”	564
Secțiunea a 5-a. Vinovăția (latura subiectivă).....	565
§1. Forma de vinovăție	565
§2. Scopul special – utilizarea în vederea producerii de consecințe juridice	565
2.1. Considerente generale.....	565
2.2. Natura juridică a scopului special	567
2.3. Efectele scopului special asupra formei de vinovăție	569
2.4. Conținutul scopului special.....	569
Secțiunea a 6-a. Momentul consumării falsului informatic și tentativa	574
§1. Cadrul general.....	574
§2. Momentul consumării falsului informatic	575
§3. Falsul informatic în formă tentată	576
§4. Tentativa neidonee (absurdă).....	577
Capitolul IV. Raportul dintre falsul informatic și falsurile tradiționale	578
Secțiunea 1. Precizări generale.....	578
Secțiunea a 2-a. Analiza raportului dintre falsul informatic și falsurile tradiționale.....	578
Secțiunea a 3-a. Diferențele existente la nivelul celor două categorii de infracțiuni	579
§1. Sub aspectul limitelor de pedeapsă.....	579
§2. Sub aspectul sancționării tentativei.....	580
§3. Sub aspectul incriminării uzului de fals și al neincriminării uzului de fals informatic	580
§4. Condiția folosirii ori încredințării documentului falsificat	581
§5. Distincția dintre documentele oficiale și cele private	581
Secțiunea a 4-a. Ipoteze concrete din care rezultă raportul dificil de soluționat dintre falsul informatic și falsurile tradiționale	581
§1. Contrafacerea sau alterarea unui înscris tradițional pe un sistem informatic.....	582
§2. Continuarea acțiunii de alterare după tipărirea conținutului documentului electronic pe suport hârtie.....	583

§3. Contrafacerea sau alterarea unei facturi electronice.....	583
§4. Contrafacerea ori alterarea unei corespondențe electronice și depunerea acesteia la dosarul cauzei în formă tipărită	584
§5. Contrafacerea unei cereri adresate instanței, introducerea în documentul electronic a unei semnături olografe și transmiterea cererii la dosarul cauzei, prin e-mail.....	585
§6. Modificarea datei privind crearea documentului prin alterarea informațiilor metadata și tipărirea pe suport hârtie a conținutului fals al respectivului document electronic.....	585
Secțiunea a 5-a. Identificarea problemelor de drept relevante din perspectiva raportului dintre falsul informatic și falsurile tradiționale	586
§1. Momentul în care putem discuta despre un înscris tradițional.....	586
§2. Identificarea actului de executare	586
§3. Reținerea tentativei.....	587
§4. Identificarea autoratului și a formelor de participare penală.....	587
§5. O eventuală încălcare a principiului ne bis in idem.....	587
§6. Problema metamorfozei falsului informatic într-un fals tradițional, din perspectiva regimului sancționator	587
Secțiunea a 6-a. Posibile soluții pentru rezolvarea raportului dintre falsul informatic și falsul tradițional	588
§1. Caracterul special al falsului informatic în raport cu falsurile tradiționale.....	589
§2. Excluderea falsului tradițional prin raportare la valoarea probatorie a unei copii improprie.....	589
§3. Funcția probatorie și funcția de garanție a datelor informatice asupra cărora se intervine	589
§4. Delimitarea între falsul informatic și falsul tradițional, prin raportare la scopul agentului.....	590
Capitolul V. Furtul (uzurparea) de identitate.	592
O formă a falsului informatic	592
Secțiunea 1. Aspecte introductive.....	592
Secțiunea a 2-a. Conceptul de „furt de identitate”	593
§1. Fazele furtului de identitate.....	595
1.1. Faza întâi. Obținerea datelor personale	595
1.2. Faza a doua. Interacțiunea cu datele personale obținute în faza întâi	596
1.3. Faza a treia. Folosirea efectivă a datelor personale.....	597
§2. Concluzii cu privire la furtul de identitate	598
2.1. O incriminare autonomă ar trebui să acopere toate fazele furtului de identitate	598
2.2. „Furtul de identitate” este un concept impropriu.....	598
2.3. Identitate falsă vs. identitate fictivă	599
2.4. Furtul de identitate vs. uzurparea identității.....	599
Secțiunea a 3-a. Furtul de identitate ca fals informatic.....	600
§1. Activitatea de phishing.....	600
§2. Activitatea de pharming.....	602

Capitolul VI. Raportul dintre infracțiunea de fals informatic și alte infracțiuni	604
Secțiunea 1. Relația cu alte infracțiuni informatice	604
§1. Relația cu alterarea integrității datelor informatice (art. 362 C.pen.).....	604
§2. Relația cu perturbarea funcționării sistemelor informatice (art. 363 C.pen.)	605
§3. Relația cu transferul neautorizat de date (art. 364 C.pen.).....	606
§4. Relația cu operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice (art. 365 C.pen.)	607
§5. Relația cu falsificarea instrumentelor de plată electronică [art. 311 alin. (2) C.pen.]	607
§6. Relația cu efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos (art. 250 C.pen.)	608
Secțiunea a 2-a. Relația cu alte infracțiuni	609
§1. Relația cu infracțiunea de înșelăciune	609
§2. Relația cu infracțiunea de falsificare a unei înregistrări tehnice (art. 324 C.pen.)	609
§3. Relația cu infracțiunea de evaziune fiscală [art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005]	610
Capitolul VII. Reformarea art. 325 C.pen.	612
Secțiunea 1. Abrogarea art. 325 C.pen. și extinderea aplicabilității falsurilor tradiționale	612
Secțiunea a 2-a. Modificarea art. 325 C.pen.	613
Secțiunea a 3-a. Modificări cu privire la alte texte de incriminare.....	614
§1. Incriminarea uzului de fals informatic	614
§2. Abrogarea art. 311 alin. (2) C.pen. [falsificarea instrumentelor de plată electronică]	615
§3. Abrogarea art. 324 C.pen. [falsificarea unei înregistrări tehnice]	615
§4. Modificarea art. 311 alin. (2) C.pen. în acord cu Directiva (UE) 2019/713.....	616
Ultimul cuvânt	617
Bibliografie	619
Monografii	619
Articole / studii / rapoarte	625
Index	643